

Aan de gemeente Den Haag
De heer drs. P.M.M. Heijnen
Wethouder Sociale Zaken
Postbus 12600
2500 DJ Den Haag

Den Haag, 2 juni 2004

Geachte heer Heijnen,

Zoals u ongetwijfeld weet verkeren veel oudere migranten in de stad Den Haag in een benarde financiële situatie.

In deze brief vragen wij u als kerngroep van het project OPOM om alles te doen wat binnen uw vermogen als gemeentebestuurder ligt om deze situatie te verbeteren en om samen met ons bij regering en parlement aan te dringen op aanvullende maatregelen.

OPOM

OPOM staat voor Ontwikkeling Positie Oudere Migranten. De kerngroep van het OPOM wordt gevormd door elf oudere en drie jongere Marokkanen, Turken en Surinamers. De kerngroep is in september 2001 voor het eerst bijeengewees. Vanaf die datum hebben wij ons verdiept in de thema's die voor de toekomstige positie van oudere migranten in Den Haag belangrijk zijn. Voorbeelden van deze thema's zijn mantelzorg, wonen en veiligheid, relaties met de jongeren, het belang van maatschappelijke participatie en natuurlijk ook onze financiële positie.

Rond de belangrijkste thema's hebben wij zogenaamde uitwerkingsopdrachten geformuleerd. Samen met de stichting BMP, die het initiatief tot het OPOM heeft genomen, hebben wij groepen en groepjes gevormd die met deze opdrachten aan de slag zijn gegaan. De uitkomsten van hun werk presenteren zij op de OPOM stadsmanifestatie die op 10 juni aanstaande plaatsvindt.

Wij hebben dit alles gedaan omdat wij graag willen dat oudere migranten zelf initiatieven nemen om hun positie te verbeteren en dat zij aan de buitenwereld tonen dat zij zich wel degelijk verbonden voelen met de Haagse samenleving.

Het onderwerp financiële positie hebben we, vanwege de zwaarte ervan, niet uitbesteed maar in eigen beheer gehouden. We hebben onszelf op dit punt drie vragen gesteld:

1. Hoe is het gesteld met de financiële positie van oudere migranten in Den Haag?
2. Wat kunnen (oudere) migranten ondernemen om elkaar te steunen?
3. Wat kan de gemeente doen om de zwakke financiële positie van veel oudere migranten te verbeteren?

In deze brief willen wij ons antwoord op deze vragen kort uiteenzetten. Dit antwoord is niet alleen gebaseerd op onze eigen discussies, maar ook op de signalen die we van de verschillende uitwerkingsgroepen ontvangen hebben¹. We besluiten onze brief met twee aan u gerichte vragen.

---

¹ Aan deze groepen hebben ook migranten uit andere landen dan Turkije, Suriname en Marokko deelgenomen.

Financiële situatie

Er zijn de laatste jaren de nodige onderzoeken en publicaties verschenen (o.a. van het SCP) waaruit blijkt dat het inkomen van veel oudere migranten onder de officiële armoedegrens ligt (van de gepensioneerde minderheden zit 53% in de allerlaagste inkomensgroep). Hiervoor zijn verschillende oorzaken te noemen. Velen van ons zijn zo'n vijfendertig tot vijfentwintig jaar geleden als arbeidsmigranten naar Nederland gekomen in de overtuiging hier tijdelijk te werken, te sparen en dan weer terug te gaan. Niemand dacht er in die tijd aan de gastarbeiders op te leiden en zelf hadden we door het zware werk hier ook geen aandacht voor. Uitstel van de terugkeer leidde bij velen van ons tot afstel en langzamerhand besloten we om onze families hierheen te halen. Als gevolg van deze ontwikkeling zijn wij niet alleen slecht opgeleid gebleven, maar hebben de vrouwen vaak een veel kortere verblijfsduur dan de mannen. Voor de Surinamers onder ons geldt dat velen als alleenstaande ouder hun kinderen hebben grootgebracht.

Veel van de Turken en Marokkanen die als gastarbeiders gekomen zijn, zijn na jaren van hard werken in de WAO terechtgekomen of werkloos geworden. Dit had te maken met de modernisering en afslanking van de industrietakken waar wij grotendeels werkzaam waren. Iedereen herinnert zich nog hoe de WAO door werkgevers, vakbonden, de overheid en soms ook door onszelf, als een goede oplossing werd gezien.

Nu plukken wij de wrange vruchten van de keuzes van toen. Niet alleen zijn veel van onze gezinnen afhankelijk van slechts één inkomen, dat inkomen is ook nog bijzonder laag. In de loop van de tijd zijn de werkloosheids- en bijstanduitkeringen naar verhouding veel lager geworden. Doordat wij altijd de minder goed betaalde banen hebben vervuld zijn de uitkeringen die van het laatstverdiende loon afhangen meestal ook erg laag. In die laagbetaalde banen hebben we dikwijls geen of alleen een heel klein pensioen opgebouwd. En doordat we meestal geen vijftig jaar in Nederland hebben gewoond ontvangen we een onvolledige AOW-uitkering.

De onvolledige AOW kan weliswaar aangevuld worden via de bijstand, maar dit brengt veel beperkingen en verplichting met zich mee. Bovendien zijn er nog altijd veel oudere migranten die niet van deze regeling op de hoogte zijn. Dit geldt in het bijzonder voor de toenemende groep oudere alleenstaande vrouwen. Er kan over de hele linie geconstateerd worden dat er sprake is van ondergebruik van bestaande regelingen.

De recente wijzigingen in de bijstand, de WAO en de ziektekostenverzekering en de wijzigingen die op deze gebieden nog ophanden zijn, leiden voor ons tot een opeenstapeling van negatieve inkomsteffecten. En dan hebben we het nog niet over de financiële verplichtingen die wij vaak voor familie in het land van herkomst dragen en over de onmogelijkheid om zelf te sparen voor je begrafenis of pensioen, omdat dit door de sociale dienst in geval van aanvullende AOW direct als opgebouwd vermogen wordt gezien. Kortom als kerngroep van het OPOM constateren wij dat er onder de oudere migranten in Den Haag (zowel in de groep 50-65 als onder de 65-plussers) sprake is van grootscheepse stille armoede en dat deze armoede niet alleen de maatschappelijke participatie van oudere migranten aanzienlijk beperkt, maar er ook toe leidt dat hun relaties met de jongere generaties onder druk komen te staan. Veel ouderen gaan zichzelf als 'losers' zien die hun kinderen weinig te bieden hebben. Ons lijkt het ontstaan van een etnisch gekleurde onderklasse een van de minst wenselijke ontwikkelingen in Den Haag.

Wat kunnen we zelf doen?

In onze discussies hebben we veel tijd besteed aan de vraag wat we er zelf aan kunnen doen. Wij hechten erg veel waarde aan de betrokkenheid van oudere migranten bij de Haagse samenleving en willen niet als klagende slachtoffers door het leven gaan. Uit een inventarisatie die wij zelf onder familieleden en bekenden hebben gehouden blijkt dat er, zeker in Surinaamse kring, de nodige onderlinge hulpsystemen zijn die meestal door vrouwen onderhouden worden. Een van deze systemen, waarbij vrouwen geld inleggen en de som om de beurt naar een van hen gaat, kunnen we als voorbeeld aan andere groepen stellen.

Uit onze inventarisatie blijkt ook dat veel kinderen hun ouders ondersteunen door aan hen een televisie of een wasmachine beschikbaar te stellen. Zelf hebben we samen met BMP een talentenspel ontwikkeld. Doel van dit spel is om oudere migranten te laten ontdekken dat ook zij ergens goed in zijn en om ze met elkaar in contact te brengen zodat ze onderling diensten kunnen ruilen. Hoe zeer we ook ons best doen, de financiële situatie van de meeste ouderen is zo moeilijk, dat onderlinge hulpsystemen daar geen structurele verbetering in kunnen brengen.

Mogelijkheden van de gemeente

De laatste tijd hebben wij ijverig gestudeerd op de nieuwe Wet Werk en Bijstand en de manier waarop de gemeente Den Haag zijn minimabeleid vorm wil geven. Inmiddels weten we alles over drempels, draagkracht, langdurigheidstoelage, het ouderenfonds etc. We weten dat de recente wijzigingen in het Rijksbeleid de gemeente veel mogelijkheden uit handen hebben genomen en we hebben de stellige indruk dat de gemeente Den Haag er alles aan doet om binnen de nieuwe kaders tot een acceptabel minimabeleid te komen. Maar het blijft een gegeven dat:

- Hoe zeer de nieuwe wet ook gericht is op uitstroom en hoe zeer we ook ons best doen om Nederlands te leren, er voor oudere migranten tussen de 50 en 65 jaar, nauwelijks banen zijn.
- Ondanks alle inspanningen op het gebied van informatievoorziening er nog altijd sprake is van ondergebruik van bestaande regelingen.
- Veel oudere migranten voor hun informatie over wat kan en niet kan, nog altijd vooral afgaan op geruchten die binnen de verschillende gemeenschappen leven.
- Het systeem van aanvullende bijstand bij onvolledige AOW ervoor zorgt dat oudere migranten ook na hun 65ste ernstig in hun mogelijkheden worden beknot.
- De maatschappelijke deelname van oudere migranten serieus beperkt wordt door hun financiële situatie

Als OPOM kerngroep zien wij een aantal mogelijkheden voor de gemeente om de bestaande situatie iets te verbeteren:

Informatievoorziening en voorlichting

Allereerst is er het punt van de informatievoorziening over bestaande regelingen en op handen zijnde wijzigingen. Hierbij kan een onderscheid gemaakt worden tussen het individuele en het collectieve niveau. Op individueel niveau wordt er door de gemeente veel aan gedaan om de mensen van de juiste informatie te voorzien. Helaas blijkt telkens weer dat oudere migranten, ook na een bezoek aan het informatiepunt, vaak weinig van de regelingen begrijpen. Als kerngroep pleiten wij voor een computerprogramma bij de verschillende informatiepunten waarmee, na invoering van persoonlijke gegevens, in een oogopslag te zien is van welke regelingen iemand, ook al heeft hij daar recht op, geen gebruik maakt. Aan een dergelijk programma kan een eenvoudig aanvraagformulier worden gekoppeld. Wij weten van andere steden dat dergelijke programma's bestaan.

Om de constante geruchtenstroom tegen te gaan en omdat veel mensen toch behoefte hebben aan voorlichting in de eigen taal, pleiten wij voor het ontwikkelen van een financieel voorlichtingsprogramma dat te vergelijken is met het gezondheidsvoorlichtingsprogramma van de GGD. Het valt ons op dat de voorlichting over gezondheid goed aanslaat en dat met name de vrouwen uit onze gemeenschappen hier zeer actief mee bezig zijn. Misschien is het opleiden van (vrijwillige) voorlichters in eigen taal een uitstekende manier om voorlichting over de regelingen te koppelen aan een NIBUD-achtige voorlichting over persoonlijke budgettering. Voorlichters die door de gemeente worden opgeleid kunnen in eigen kring niet alleen individuele voorlichting geven, maar ook gemeenschappelijke discussieavonden organiseren. Naar onze indruk hebben oudere migranten bijzonder veel behoefte aan voorlichting in eigen taal die niet al te sterk gekoppeld is aan de eigen organisaties, maar door min of meer neutrale personen wordt gegeven en die ook ruimte biedt voor discussie.

In het kader van voorlichting hopen wij ook dat de gemeente meer aandacht wil besteden aan de mogelijkheid die de bijzondere bijstand biedt aan ouderen boven de 50 om de hoge kosten van maatschappelijke en culturele participatie te bestrijden. Wij weten dat een degelijke regeling bestaat, maar kennen niemand die er gebruik van maakt.

Hetzelfde geldt voor het ouderenfonds. Ons lijkt betere voorlichting over de mogelijkheden van dit fonds gekoppeld aan een soepele en ruimhartige toekenning op zijn plaats.

Tenslotte zien wij mogelijkheden voor de gemeente om de kleine zelfstandige ondernemers in de stad beter voor te lichten over de mogelijkheden die zij hebben om een eigen pensioen op te bouwen en de eventuele consequenties daarvan voor het geval zij onverhoopt in de bijstand terecht komen. Een dergelijke voorlichting zou samen met de Kamer van Koophandel kunnen worden gegeven,

Collectieve aanvullende verzekering

Wij hebben van verschillende gemeenten vernomen dat zij de minima in hun stad een collectieve aanvullende zorgverzekering aanbieden. Ook dit zou een mogelijkheid voor Den Haag zijn om ouderen in hun vaste lasten tegemoet te komen. Bovendien draagt zo'n regeling bij aan het terugdringen van het aantal onverzekerden voor bijvoorbeeld tandheelkundige zorg.

Aanvullende bijstand onder regime SVB

Wij weten dat o.a. vanuit de vakbeweging al de nodige pogingen zijn ondernomen om het zogenaamde AOW-gat te dichten (in ieder geval voor komende generaties migranten). Wij hebben ook begrepen dat het kabinet daar tot nu toe weinig voor voelt. Daarom pleiten wij voor een tussenoplossing, namelijk de aanvullende bijstand koppelen aan de AOW en deze onder het regime van de SVB brengen. Op deze wijze blijven de budgetten hetzelfde, krijgt degene die 65 wordt en geen volledige AOW ontvangt, automatisch zijn aanvullende bijstand en wordt hij niet geconfronteerd met de beperkingen en de controles die de Sociale Dienst ook aan 65 plussers oplegt. Wij realiseren ons dat de gemeente niet op eigen houtje een dergelijke regeling door kan voeren en pleiten er dan ook voor dat de gemeente een voorstel in die richting, wellicht samen met de andere grote steden, aan de regering voorlegt.

Vragen aan de wethouder

In deze brief hebben wij getracht de schrijvende financiële situatie van veel oudere migranten en de maatschappelijke gevolgen daarvan onder uw aandacht te brengen. Wij vragen u dringend om:

1. Alles te doen wat in uw vermogen ligt om de financiële positie van oudere migranten te verbeteren
2. Samen met ons aan te kloppen bij regering en parlement om de financiële positie van oudere migranten onder de aandacht te brengen en te pleiten voor maatregelen om te voorkomen dat er een groep etnisch gekleurde armen ontstaat die afhankelijk wordt van de goedwillendheid van hun medeburgers.

Wij nodigen u van harte uit om tijdens de OPOM manifestatie op 10 juni om 16.15 uur in theater Concordia een antwoord te geven op onze vragen en met ons te bespreken welke mogelijkheden tot verdere actie u ziet.

U dankend voor uw aandacht en in afwachting van uw reactie op 10 juni,

Hoogachtend,
de Kerngroep OPOM